

werd het beeld van Charles Vos voorstellende Vrouwe Justitia overgebracht van de Minderbroedersberg en in de hal geplaatst.

Vervolg de wandeling recht tegenover het voormalige Gouvernement: loop de straat genaamd Sint Servaasklooster in.

9. KANUNNIKENHUIS; SINT SERVAASKLOOSTER 39

In 1996 kocht de UM het pand voor Algemene Diensten. Thans is het talentencentrum van de universiteit erin gehuisvest. Het monumentale pand werd ooit gebouwd voor een kanunnik van het kapittel van Sint Servaas, waarschijnlijk in de tweede helft van de 18^e eeuw, maar het werd in de loop van de 19^e eeuw diverse keren verbouwd. Het huis is opgetrokken in twee beukenbouw met een corridor centraal in de plattegrond, die de verbinding vormt tussen de tuin en de straatzijde. De elegante 19^e eeuwse trap is nog origineel in het interieur. In de tuin ligt een markant 19^e eeuws tuinhuisje met een stookplaats en een betegelde schouw.

Volg Sint Servaasklooster tot het Henric van Veldekeplein; steek het plein schuin over en loop tussen de Sint Servaaskerk (links) en de Sint Janskerk (rechts) door naar het Vrijthof; steek nu ook het Vrijthof schuin over; volg de Helmstraat (linksaf) op de hoek van Grote Staat en Vrijthof; sla vervolgens linksaf de Grote Gracht in; volg deze straat tot nummer 82.

tot Rijkskweekschool. Bovendien is de originele entree uit 1714 in ere hersteld en de fontein op de binnenplaats weer in werking gesteld. De historische turnzaal achter het complex werd in gebruik genomen als collegezaal en conferentieruimte. De hof werd gebouwd in 1714 voor de graaf van Tilly die sedert 1718 militair gouverneur van Maastricht was. Het is een complex bouwwerk dat in verschillende tijdvakken tot stand kwam. Alle gebouwen zijn gegroepeerd rond de langgerekte binnenplaats. De lange vleugels aan deze binnenplaats dateren uit 1885 toen het complex voor de Rijkskweekschool bestemd werd. Het cartouche in het fronton boven de poort aan de Grote Gracht geeft het stichtingsjaar van het gebouw aan. Het reliëf van de fontein op de binnenplaats stelt de schaking van Amfitrite door Poseidon voor.

Volg de Grote Gracht richting Brusselsestraat; sla linksaf de Kommel op, die wordt voortgezet in de Calvariestraat; linksaf: Abtstraat.

12. GASTHUIS CALVARIËNBERG; ABTSTRAAT 2A

Sinds 1978 huurt de universiteit het pand in de Abtstraat. In de kelders werden onderwijsruimten ingericht. De overige ruimtes werden aangepast als kantoren. Als zodanig heeft het pand dienst gedaan voor vele faculteiten, servicediensten en rechtspersonen van de universiteit. De ligging van het pand maakte het ideaal als overloopruimte van nabijgelegen faculteiten (geneeskunde en gezondheidswetenschappen tot 1992 en nadien economie en bedrijfskunde en rechtsgeleerdheid). Het voormalige ziekenhuis Sint Elisabeth werd tussen 1887

10. KANUNNIKENHUIS VAN DE GEBROEDERS SOIRON; GROTE GRACHT 82

Omstreeks 1996 was het duidelijk dat de UM niet langer kon uitbreiden in de zuidwestelijke hoek van de stad. De aandacht richtte zich nu op het noordwestelijke deel van de binnenstad. In het pand Grote Gracht 82 werd de Faculteit der Cultuurwetenschappen ondergebracht. Bij de verbouwing werd het ontwerp van architect Mathias Soiron in tact gelaten. De achterbouw dateerde uit 1980 en werd functioneel aangepast. De gebroeders Wilhelmus en Andreas Soiron, kanunniken van Sint Servaas, lieten het pand ontwerpen en bouwen door hun broer, de architect Mathias Soiron, in neo-classicistische stijl. In het middenrisaliet is een koetspoort aangebracht, geflankeerd door pilasters met cannelures. Een breed balkon met smeedijzeren hekwerk rust op dubbele consoles terwijl de kroonlijst een breed fronton draagt. De gebroeders Soiron waren rijk: dat straalt het waardevolle interieur met gestucte plafonds, schouwen en wanden uit, allemaal door Mathias Soiron ontworpen.

Volg de Grote Gracht tot nummer 90-92.

11. HOF VAN TILLY; GROTE GRACHT 90-92

De universiteit kocht de Hof van Tilly in 1998. Na restauratie is het gebouw in december 2003 in gebruik genomen door de Faculteit der Cultuurwetenschappen. In een vleugel werd een extra verdieping gerealiseerd door het dak aan één zijde enigszins op te tillen. Verder zijn een groot aantal elementen gehandhaafd, die dateerden uit 1880 toen de hof werd verbouwd

en 1891 gebouwd in eclectische stijl op de plek waar Elisabeth Strouven in 1628 een gasthuis voor onbemiddelde zieken had gesticht. Het 19e eeuwse ziekenhuis werd ontworpen door de Antwerpse architecten Bildmeyer en Van Riel. Het gebouw is uitgevoerd in baksteen en rust op een hardstenen plint die wordt geaccentueerd door een band van mergelsteen. De strikte symmetrie van de gevel stuurt de blik omhoog naar de spitse toepel. De vertrekken zijn gegroepeerd rond een centrale hal met vier gietijzeren zuilen op hardstenen basementen. Daarboven bevindt zich een galerij met smeedijzeren balustraden. Het licht dringt door in de hal via een vierkante lichtkoepel rustend op met stucwerk versierde consoles.

Volg de Abtstraat tot de Tongersestraat; eindpunt van de wandeling.

Deze wandeling kwam tot stand onder auspiciën van Zicht op Maastricht. Biografie van een stad.

Samenstelling: Jac van den Boogard, regisseur culturele biografie van Maastricht

Met dank aan: Annelies Jacobs en Annemieke Klijn van de Faculteit der Cultuurwetenschappen

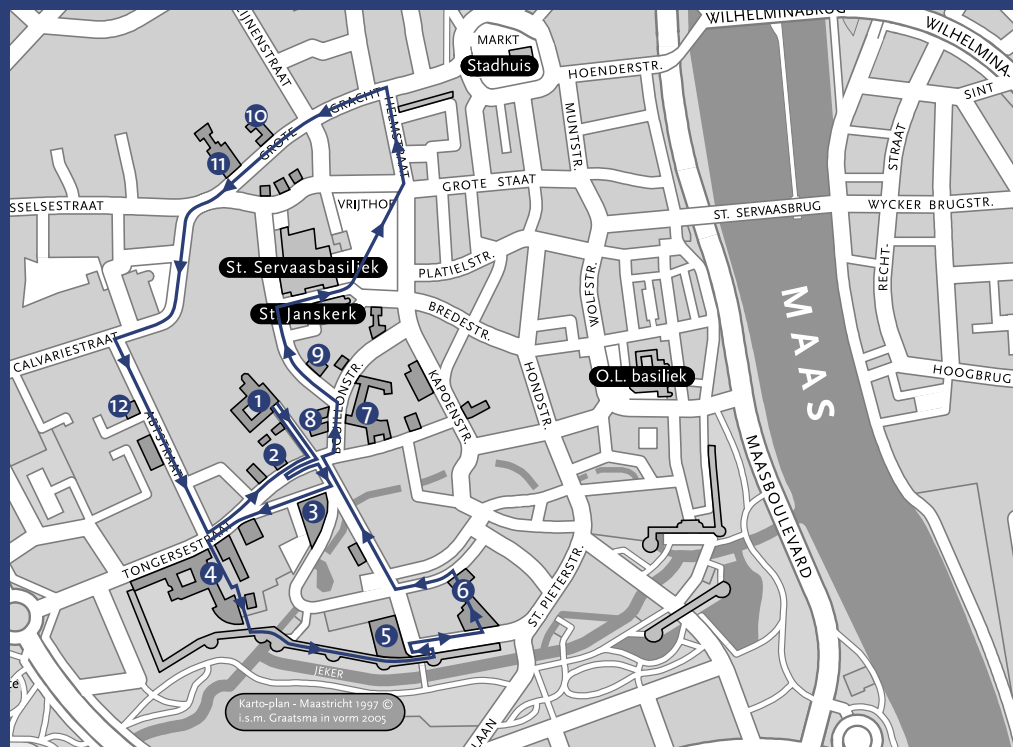
Fotografie: Stefan Graatsma, grafisch vormgever

Drukwerk: T.O. Offset, Maastricht

METAMORFOSE

Een wandeling langs de monumenten van de Universiteit Maastricht.

'METAMORFOSE'

EEN WANDELING LANGS DE MONUMENTEN VAN DE UNIVERSITEIT MAASTRICHT.

De Universiteit Maastricht heeft nadrukkelijk haar signatuur geplaatst in de historische binnenstad van Maastricht door tal van historische gebouwen te restaureren en geschikt te maken voor probleem-geïntendeerd onderwijs en wetenschappelijk onderzoek; aanvankelijk in de zuidwestelijke hoek en na 1995 ook in het noordwestelijke deel van de Maastrichtse binnenstad. Daarnaast ontstond in Randwyck een modern gebouwencomplex bestemd voor medisch, biologisch en psychologisch onderzoek en onderwijs.

De historisch gebouwen van de UM zijn als sporen uit de geschiedenis van de oude Maasstad, die getuigen van de gelaagdheid van de Maastrichtse geschiedenis, van de noodzaak tot telkens weer aanpassen aan de eisen van nieuwe tijden. Tezamen vormen de monUMenten de 'urban campus' van de universiteit, die voortdurend in verandering is.

1. BESTUURSGEBOUW VAN DE UM; MINDERBROEDERSBERG 4

De wandeling gaat van start in het bestuursgebouw van de universiteit op de Minderbroedersberg. In 1995 kocht de UM dit complex om het tot bestuursgebouw te verbouwen. Vanaf 1998 omvat het complex de aula, onderwijsruimten en kantoorruimten. Bij de verbouwing is de ingewikkelde gelaagde bouwgeschiedenis van het complex afleesbaar gebleven.

2. COMMANDEMENT; TONGERSESTRAAT 6-8

De universiteit heeft dit pand gekocht in 1986 ten behoeve van de Faculteit der Algemene Wetenschappen. Het werd niet ingrijpend verbouwd zodat monumentale details in het interieur gespaard bleven. Het was de ambtswoning van de commandant van de vesting, na de gouverneur de hoogste militaire gezagsdrager in de stad. Het pand werd gebouwd in de tweede helft van de 17^e eeuw in de stijl van de Maaslandse Renaissance. In 1772 werd de façade ingrijpend veranderd: de kruisverdeling werd uit de vensters verwijderd en de vensters werden verlaagd. Gedurende het Franse bewind in het begin van de 19e eeuw was het gerechtshof erin gehuisvest.

Steek de Tongersestraat over; vervolgens betreedt u direct rechtsaf de Ezelmarkt. Op de hoek Kakeberg en Bonnefantenstraat bevindt zich het Bonnefantenklooster.

3. HET BONNEFANTENKLOOSTER, BONNEFANTENSTRAAT 2-4

Op 7 juli 1627 werd het klooster van de Sepulchrijnen - dames des bons enfants – gesticht. Tot drie keer toe werd het klooster in de 17^e eeuw geteisterd door brand. Nieuwbouw werd voltooid in 1697. Centrum van het complex is de vierkante kloosterhof. De façade van de kerk werd ontworpen door Gillis Doyen. Het complex heeft uiteenlopende functies gehad, van huurkazerne tot kunstenaarsatelier en kunsthistorisch museum. In 1979 kon de universiteit het Bonnefantencomplex huren; het werd ingericht

In september 1974 ging het onderwijs hier van start met 50 studenten. In augustus 1977 besloot de universiteitsraad een deel van de universiteit blijvend in de binnenstad te huisvesten. De UM kreeg het gehele Jezuietencomplex pas in 1985 in eigendom. Inmiddels was de kapel als aula in gebruik genomen, was er een mensa ingericht, het uit 1760 daterende kruithuis in de tuin gerestaureerd en waren de walmuren die de tuin begrenzen, hersteld. Toen werd het complex bestemd voor de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde. Architect Jo Coenen bouwde een collegezaal met 500 plaatsen, een grote mensa en verplaatste de entree naar het souterrain nabij de parkeerplaats. In 2002 werd het complex nogmaals verbouwd: de kleurstelling in het interieur werd gewijzigd en het aantal hoorzalen uitgebreid.

Loop langs de glazen wand van de collegezaal. Daal de trap af; rechts langs de glazen gevel blijven lopen. In de tuin (links) ligt het Kruithuis. De trap voor u aan de achterzijde van de tuin voert naar boven naar het voetpad op de stadsmuur; u verlaat nu (linksaf) de tuin van het Jezuietencomplex; volg het pad op de muur; verlaat de stadsmuur ter hoogte van het Nieuwenhofcomplex; een trap voert daar naar beneden naar de Zwingelput, linksaf.

4. KLOOSTER VAN DE NIEUWENHOF; ZWINGELPUT 4

De kloosterlingen van de Nieuwenhof richtten zich op de zorg voor armen en wezen. De absis van de gotische kerk in mergelsteen dateert uit 1492; het schip en de gewelven uit 1665.

bewaard bleef. Van 1977 tot 1999 waren stadsbibliotheek en stadsarchief erin gevestigd. In dat laatste jaar kocht de universiteit het voormalige Armenhuis dat doorloopt tot de Nieuwenhofstraat om er de universiteitsbibliotheek in te huisvesten en tevens het Informatie Communicatie Technologie Servicecentrum. Een algehele verbouwing van het pand volgde waarbij aan de Grote Looiersstraat slechts de oude gevels en het monumentale trappenhuis bleven bestaan. Het achterliggende tamelijk labirynthische gebouw van de voormalige stadsbibliotheek veranderde door een relatief kleine bouwkundige ingreep in een bouwwerk met een heldere structuur.

Sla in de Grote Looiersstraat linksaf en volg de aan de overzijde gelegen Looiersgracht tot de Tongersestraat; u passeert de Ezelmarkt en het Bonnefantencomplex (links); steek de Tongersestraat over en vervolg de wandeling (meteen links) in de Bouillonstraat.

7. DE HOF VAN SLIJPE; BOUILLONSTRAAT 8-10

De magistratenfamilie Van Slijpe bewoonde dit pand van circa 1650 tot het begin van de 19^e eeuw. De hof bestaat uit een complex van bouwwerken rond een trapeziumvormige binnenplaats goedgelees gebouwd in de 17^e eeuw, maar ingrijpend verbouwd in het derde kwart van de 18^e eeuw. De binnenplaats heeft zijn 17^e eeuwse karakter behouden. De entree in Louis XV stijl ligt op de plaats van de voormalige koetspoort. Medio 2002 werd in de Hof van Slijpe (voorlopig) het University College Maastricht ondergebracht.

aandacht werd besteed aan de kleurstelling, exterieur zowel als interieur. De kloosterhof kreeg zijn oorspronkelijke functie terug. De naam Minderbroedersberg duidt op de tweede stichting van deze orde in de stad. De kerk is opgetrokken uit baksteen met hardstenen basementen, zuilen en kapitelen. In 1699 was ze deels gereed (absis, priesterkoor en pseudotranssept); in 1700 verrees het klooster tegen de wand van het linkerschip maar pas in 1706 waren ook het middenschip met de lichtbeuk en de beide zijschepen voltooid. Tot 1796 vormden kerk en klooster een eenheid. In 1806 werd het klooster tot gevangenis verbouwd, daar tot 1975 gehuisvest. De kerk werd eerst kazerne en vervolgens gerechtshof. In 1825 werd de kerk tot 'Paleis van Justitie' verbouwd door stadsarchitect Mathieu Hermans. Hij ontwierp ook de hardstenen trap en de decoraties aan de klassicistische voorgevel. Het gebouw mocht niet meer herinneren aan zijn religieuze functie. Kerk en klooster werden door een muur in het interieur gescheiden; direct achter de entree werd een ruime vestibule ingericht en daarboven bevond zich de raadszaal van de rechtbank. Bij de recente verbouwing is de oorspronkelijke ruimtelijke werking van het kerkelijk bouwwerk hersteld.

Op de begane grond van dit gebouw is van 16 januari tot en met 23 juni 2006 op werkdagen de tentoonstelling 'Metamorfose, de monumentale gebouwen van de Universiteit Maastricht' vrij toegankelijk.

Daal de Minderbroedersberg af; rechtsaf de Tongersestraat in.

als universiteitsbibliotheek. Vanaf 1983 was er de bibliotheek ondergebracht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde. In 1985 besloot de minister akkoord te gaan met het plan de UM definitief in de binnenstad te huisvesten. Het complex werd aangekocht in april 1987. Drie jaar later werd duidelijk dat het al snel te klein zou worden. In 2004 verhuisde de universiteitsbibliotheek naar de Grote Looiersstraat. Recent heeft het kloostercomplex een herbestemming gekregen als Studenten Service Centrum en als huisvesting voor diverse student gerelateerde activiteiten. De kloosterlijke lay out van het gebouw is tijdens de diverse verbouwingen altijd gehandhaafd.

Vervolg de wandeling rechts van de Bonnefantenkerk via de Kakeberg; links passeert u de Jan van Eyck academie; in het verlengde van de Kakeberg ligt de Tongersestraat; volg deze straat tot nummer 53.

3. JEZUÏETENKLOOSTER; TONGERSESTRAAT 53

De koetspoort was vroeger de begrenzing van de binnenplaats van het hier gelegen huis Vilain XIII. Het huis werd in 1852 geïncorporeerd in het Jezuietenklooster. De laatste restanten van dit huis werden in 1938 gesloopt bij de nieuwbouw van het Canisanium. Alleen de kruisgevel rechts van de poort herinnert aan de voormalige woonstede. In 1973 werd de helft van het Jezuietencomplex verhuurd aan de medische faculteit Maastricht in oprichting. De neogotische Jezuietenkerk (1869) werd gesloopt.

Het klooster werd in 1652 gebouwd. De noordvleugel van het klooster met typerende speklagen en hardstenen lijsten is in Maaslandse Renaissancestijl uitgevoerd. De toegangsdeur aan de Zwingelput dateert uit de 18^e eeuw. In 1981 werd de Faculteit der Rechtsgeleerdheid gehuisvest in het geheel verbouwde Nieuwenhofcomplex. In 2003 betrof het bureau Studenten Service Centrum het complex en in 2004/2005 volgde nogmaals een ingrijpende verbouwing waarbij onder meer een collegezaal werd ingericht in de kerk. Het complex biedt thans huisvesting aan het University College Maastricht.

Volg (rechts) de Nieuwenhofstraat tot nummer 1. U bevindt zich nu aan de achterzijde van het pand Grote Looiersstraat 17. In dit pand is de universiteitsbibliotheek gehuisvest. Een passage voert u onder het gebouw door van de Nieuwenhofstraat naar de Grote Looiersstraat.

5. ARMENHUIS, MILITAIR HOSPITAAL, UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK; GROTE LOOIERSTRAAT 17

Het Armenhuis werd in 1755 gesticht door kanunnik Salden; in 1794 werd het Militair Hospitaal. Het is opgetrokken uit baksteen. De concave façade volgde de loop van de Jeker door deze straat. De gevel bezit fraaie ornamenten in Louis XV stijl met een opvallende cartouche waarin een tweetalig opschrift dat de voorbijganger aanspoort vrijgevig te zijn voor de armen. Tussen 1970 en 1977 werd het zwaar gehavende gebouw totaal verbouwd waarbij in feite alleen een monumentale trap met balusters

Aan de overzijde in de Bouillonstraat (1-3) ligt het voormalige Gouvernementsgebouw.

8. VOORMALIG GOUVERNEMENTSGEBOUW; BOUILLONSTRAAT 1-3

Op deze plaats aan de Bouillonstraat (en aan de Lenculenstraat) lag het uit 1777 daterende gouvernementspaleis. In 1935 werd het voormalig gouvernement gebouw, een langgerekt bouwwerk doorbroken door een hoge toren ontworpen in wat genoemd wordt 'imponeer architectuurstijl' door rijksbouwmeester Bremer. In het gebouw waren kantoorruimten en representatieve ruimten voor ontvangsten; de woning van de gouverneur was in de dwars geplaatste tuin vleugel gerealiseerd. Aan de zijde van de Lenculenstraat waren de zalen van de provincieraad en het collegebestuur; daar lag ook de hoofdingang. Het gebouw is in gele baksteen uitgevoerd op een basement van Kunrader steen en voorzien van decoraties in hardsteen. In april 1986 kocht de universiteit het gebouw. Het werd onder meer bestemd tot huisvesting van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en het bestuur van de UM. Het complex moest worden verbouwd en 'gedemocrateerd'; de diverse bouwdelen moesten beter op elkaar moesten aansluiten. Architect Jo Coenen ontwierp een plan voor de tuin en het binnenrein. De UM heeft het gebouw gerespecteerd als uiting van de tijd en de stijl waarin het tot stand kwam. Dus werd de fallische toren niet afgebroken of mocht het exterieur of interieur anderszins worden verminkt. In 1998 verhuisde het universiteitsbestuur en werd de Faculteit er Rechtsgeleerdheid de enige gebruiker van het pand. Een jaar later